

Challenge your future:

Δεξιότητες, Τάσεις, Ευκαιρίες

Δευτέρα 30 Απριλίου στις 09.00
στο Συνεδριακό Κέντρο «Φιλοξενία»

3^η ΕΘΝΙΚΗ
ΣΥΝΟΔΟΣ
ΝΕ
ΟΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Γνώσεις

Δεξιότητες

Χαρακτήρας

Μάθηση

ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Απρίλιος 2018

Περιεχόμενα

Λίγα λόγια για τη Σύνοδο	2
Εισηγήσεις των Νέων	5
1. Γνώσεις	5
2. Δεξιότητες	6
3. Χαρακτήρας	11
4. Μάθηση	15
Συμπεράσματα / Συστάσεις.....	17

Λίγα λόγια για τη Σύνοδο

Ο Οργανισμός Νεολαίας, έχει καθιερώσει την Εθνική Σύνοδο Νέων ως τον πλέον συμμετοχικό θεσμό διαβούλευσης των νέων με την πολιτεία, προωθώντας έμπρακτα την εμπλοκή των νέων στη διαμόρφωση των αποφάσεων στα θέματα που τους αφορούν. Στόχο έχει να θέσει τους νέους στο επίκεντρο αφού, βασική αρχή της Εθνικής Στρατηγικής για τη Νεολαία είναι η συμμετοχή των ιδίων των νέων στη διαδικασία χάραξης, υλοποίησης και παρακολούθησης των πολιτικών που τους επηρεάζουν.

Η 3η Εθνική Σύνοδος Νέων πραγματοποιήθηκε στις 30 Απριλίου 2018, στο Συνεδριακό Κέντρο Φιλοξενία στη Λευκωσία, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Νίκου Αναστασιάδη.

Η Σύνοδος η οποία είχε ως τίτλο: «*Challenge your future: Δεξιότητες, Τάσεις, Ευκαιρίες*», καταπιάστηκε με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι αναφορικά με την μετάβασή τους στην αγορά εργασίας, αφού η απασχόληση συνεχίζει να αποτελεί το κύριο θέμα που προβληματίζει τους νέους σήμερα.

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, ένεκα της 4ης βιομηχανικής επανάστασης, τα δύο τρίτα των παιδιών που αρχίζουν το σχολείο σήμερα θα εισέλθουν σε επαγγέλματα που δεν υπάρχουν ακόμα ενώ μέχρι το 2020, πάνω από το ένα τρίτο των δεξιοτήτων που θεωρούνται τώρα σημαντικές θα έχουν αλλάξει. Οι νέοι μεγαλώνουν σε έναν κόσμο που αλλάζει συνεχώς και πιο γρήγορα από ποτέ. Η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη μεταμορφώνει τον τρόπο που ζούμε, μαθαίνουμε, δουλεύουμε και προσφέρουμε στην κοινωνία.

Μαζί με τους νέους όμως, μπορούμε να αξιοποιήσουμε αυτή την αλλαγή για να οικοδομήσουμε έναν καλύτερο κόσμο ευκαιριών για τη σημερινή αλλά και την επόμενη γενιά. Έναν κόσμο που προσφέρει την ευχέρεια στους νέους να φτάσουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους, εμπνέοντάς τους και ενδυναμώνοντας τους να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα αυτά, το θέμα ανέπτυξε η κ. Michaela Horvathova, εμπειρογνώμονας σε θέματα εκπαίδευσης και δεξιοτήτων για τη ψηφιακή εποχή (σύμβουλος του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - OECD και του

Centre for Curriculum Redesign). Τίτλος της ομιλίας της ήταν: "*What education today's students will need to thrive and shape their world?*".

Παράλληλα, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Νεολαίας με τη δική του παρέμβαση με τίτλο "*ReThink – ReSkill – ReWork*" τόνισε ότι: «*Η τεχνολογική επανάσταση επηρεάζει όλες τις πτυχές της ζωής μας. Μετασχηματίζει τον κόσμο της εργασίας, οδηγεί σε νέες κοινωνικοοικονομικές ανακατατάξεις. Σε αυτή τη Σύνοδο θέλουμε να συζητήσουμε με τους νέους τα πορίσματα των ερευνών μας, αλλά και να καταγράψουμε τις δικές τους ιδέες για το ποιες γνώσεις, ποιες δεξιότητες και ποιες αξίες είναι αναγκαίες για αυτόν τον προκλητικό κόσμο που είναι ήδη εδώ*».

Ακολούθως, δόθηκε γι' ακόμα μια φορά η ευκαιρία σε 300 νέους από όλη την Κύπρο, ηλικίας 14 - 35 ετών, να λάβουν μέρος σε εργαστήρια παραγωγής ιδεών και προτάσεων, παραχωρώντας τους έτσι το βήμα για να ακουστεί η δική τους φωνή σε ένα τόσο καίριο ζήτημα.

Οι θεματικές των εργαστηρίων, που απασχόλησαν τους νέους, ήταν οι ακόλουθες:

- Γνώσεις - Αυτά που πρέπει να γνωρίζουμε (βασικά μαθήματα του εκπαιδευτικού συστήματος και σύγχρονες θεματικές που πρέπει να συμπεριλάβει),
- Δεξιότητες - Πώς χρησιμοποιούμε αυτά που γνωρίζουμε (κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, επικοινωνία, συνεργασία),
- Χαρακτήρας - Πώς συμπεριφερόμαστε ως μέλη τοπικής και παγκόσμιας κοινωνίας (ήθος, ηγεσία, προσφορά),
- Μάθηση (Meta-Learning) - Πώς συνειδητοποιούμε τι μαθαίνουμε και πώς καλλιεργούμε την πεποίθηση ότι μέσα από σκληρή δουλειά μπορούμε να αναπτύξουμε τις ικανότητές μας.

Ταυτόχρονα, υλοποιήθηκε σεμινάριο για φορείς χάραξης πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη της Παιδείας με θέμα: "*Four-Dimensional Education: Knowledge, Skills, Character, Meta-Learning*".

Οι εργασίες της Συνόδου ολοκληρώθηκαν με συζήτηση στρογγυλής τραπέζης στην οποία συμμετείχαν φορείς που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των αποφάσεων που επηρεάζουν τους νέους, διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο ότι οι εισηγήσεις των νέων θα ληφθούν υπόψη κατά τον επανασχεδιασμό των πολιτικών εκπαίδευσης, απασχόλησης και ανάπτυξης.

Στη συζήτηση συμμετείχαν:

- ο Καθηγητής Γιώργος Δημοσθένους, πρώην Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού και νυν Πρύτανης Πανεπιστημίου Frederick και Πρόεδρος της Συνόδου των Πρυτάνεων των Κυπριακών Πανεπιστημίων,
- ο κ. Κυριάκος Χατζηγιάννης, Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας και Πολιτισμού,
- η κ. Αίγλη Παντελάκη, Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού,
- ο κ. Πάμπος Χαραλάμπους, Διευθυντής Υπηρεσίας Βιομηχανίας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού,
- ο κ. Γιάννης Μουρουζίδης, Διευθυντής Έρευνας και Προγραμματισμού της ΑνΑΔ,
- ο κ. Κυριάκος Κόκκινος, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κυπριακού Οργανισμού Προώθησης Επενδύσεων και
- ο κ. Παναγιώτης Σεντώνας, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου.

Εισηγήσεις των Νέων

1. Γνώσεις

i. Εφαρμογή με τη σχολική ύλη

Στην παρούσα φάση, η διδακτέα ύλη είναι ογκώδης και μη φιλική προς τους μαθητές. Ωστόσο, οι μαθητές έχουν την ανάγκη να ξέρουν τι θα διδάσκονται με ένα πιο απλοποιημένο και φιλικό τρόπο. Με βάση αυτό, προτείνεται η δημιουργία μιας εφαρμογής (application) με όλη τη σχολική ύλη, έτσι ώστε μαθητές αλλά και γονείς να έχουν πρόσβαση σ' αυτή καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς. Επιπλέον, στην εφαρμογή αυτή μπορεί να υπάρχει ταυτόχρονα και άλλο σχετικό εκπαιδευτικό υλικό (π.χ. παλιά διαγωνίσματα) αλλά και ένας χώρος για ανταλλαγή συζητήσεων και πληροφοριών μεταξύ των μαθητών.

ii. Ανακατανομή των γνωστικών αντικειμένων και των διδακτικών περιόδων με βάση τη χρησιμότητά τους για το μέλλον

Η διδακτέα ύλη στο παρόν στάδιο είναι υπερβολικά μεγάλη και δε συνάδει με τις ανάγκες του μέλλοντος. Ως αποτέλεσμα, οι μαθητές ασφυκτιούν στα σχολεία και δεν παίρνουν ωφέλιμες για το μέλλον γνώσεις. Με βάση αυτή την ανάγκη, προτείνεται ο επαναπροσδιορισμός της διδακτέας ύλης (τόσο των γνωστικών αντικειμένων όσο και των διδακτικών περιόδων) σύμφωνα με τις ανάγκες του μέλλοντος. Για παράδειγμα, το μάθημα της Χημείας είναι εξεταζόμενο και σημαντικό γνωστικό αντικείμενο για το μέλλον. Ωστόσο δεν διδάσκεται ικανοποιητικές φορές τη βδομάδα. Αντιθέτως, το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, παρόλο που κατέχει αρκετές διδακτικές περιόδους κρίνεται λιγότερο σημαντικό για το μέλλον. Ταυτόχρονα, αφού δημιουργηθεί ο απαραίτητος χώρος στο αναλυτικό πρόγραμμα, θα μπορούσαν να ενταχθούν πιο πρακτικά μαθήματα που να σχετίζονται άμεσα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στο μέλλον. Θα ήταν επίσης χρήσιμη η συμπερίληψη μαθήματος Γενικών Γνώσεων στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της γνώσης ευρύτερα. Μια τέτοια ανακατανομή της διδακτέας ύλης θα πρέπει να συνοδεύεται με τον περιορισμό της κατ' οίκον εργασίας και την κατάλληλη κατάρτιση των εκπαιδευτικών ούτως ώστε να μπορούν να διδάξουν σωστά τη διδακτέα ύλη.

iii. Μάθημα Αγωγής Υγείας

Φαίνεται πως το μάθημα Αγωγής Υγείας, ενώ υπάρχει στο αναλυτικό πρόγραμμα, παραγκωνίζεται ή δεν πραγματοποιείται στα σχολεία. Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη να του δοθεί εκ νέου η απαιτούμενη βαρύτητα και σεβασμός. Ένα τέτοιο μάθημα μπορεί να εμφυσησει στους μαθητές σημαντικές γνώσεις και να καλλιεργήσει σπουδαίες δεξιότητες και αξίες.

iv. Βελτίωση των υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο σχολείο

Έχει παρατηρηθεί ότι από τις υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού του εκπαιδευτικού συστήματος, απουσιάζουν οι καινοτόμες ιδέες και η εναρμόνιση με τις παρούσες ανάγκες και ευκαιρίες. Οι υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού θα πρέπει πλέον να έχουν ως μέλημα την ανάπτυξη της προσωπικότητας του κάθε μαθητή και μέσω μιας αποτελεσματικής συμβουλευτικής διαδικασίας να αναπτύσσουν τις γνώσεις των μαθητών γύρω από τα επαγγέλματα του μέλλοντος. Προτείνεται επίσης η ένταξη ενημερωτικών συναντήσεων (στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα) από εργάτες, τεχνίτες, επιστήμονες κάθε ειδικότητας και κάθε κλάδου ούτως ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους μαθητές να ακούσουν από πρώτο χέρι τις εμπειρίες του κάθε ενός από το χώρο εργασίας του.

2. Δεξιότητες

i. Ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών

Η έλλειψη βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων δυσκολεύει την πορεία των μαθητών για ομαλή ένταξη στην κοινωνία, αλλά και την μετέπειτα επαγγελματική τους κατάρτιση. Επομένως, προτείνεται ο εμπλουτισμός του σχολικού προγράμματος με επιπλέον στοιχεία όπως ενός μαθήματος για την προσωπική ανάπτυξη των μαθητών και την ανάπτυξη κοινωνικών – επικοινωνιακών δεξιοτήτων. Ένα τέτοιο μάθημα θα βοηθούσε τους μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες απαραίτητες για τη ζωή τους. Αυτό το μάθημα θα μπορεί να υλοποιείται από εξωτερικούς επισκέπτες (π.χ μη-κυβερνητικούς οργανισμούς, εμπυχωτές μη τυπικής μάθησης, λειτουργούς νεολαίας, εθελοντές, κτλ). Επίσης, θα πρέπει να προωθείται και να ενθαρρύνεται η ομαδικότητα και η κριτική σκέψη μέσω projects στα σχολεία και μέσα από τα θεωρητικά μαθήματα ώστε να

μπορεί ο μαθητής να φιλτράρει τις πληροφορίες τις οποίες δέχεται. Θα πρέπει ταυτόχρονα, να δίνεται ο απαραίτητος χρόνος για ενημέρωση και συζήτηση γύρω από κοινωνικά θέματα.

ii. Ενδυνάμωση της δεξιότητας για ελεύθερη έκφραση από την οικογένεια

Η οικογένεια και το περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνουν τα παιδιά και οι νέοι θα πρέπει να είναι τέτοιο ούτως ώστε να τους εμπυχώνει, να τους δίνει κίνητρα για ανάπτυξη της φαντασίας και της ελεύθερης έκφρασης, να τους κάνει υπεύθυνα άτομα και να τους βοηθάει να εμπλακούν σε φυσικές δραστηριότητες μακριά από τη χρήση του διαδικτύου. Παρατηρώντας ότι ο θεσμός της οικογένειας είναι αρκετές φορές προβληματικός, προτείνεται όπως οι γονείς/κηδεμόνες έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν σε βιωματικά εργαστήρια τα οποία θα τους βοηθήσουν να δημιουργήσουν ένα πρόσφορο έδαφος για την ενδυνάμωση της ελεύθερης έκφρασης των παιδιών τους.

iii. Εβδομαδιαία βιωματικά εργαστήρια ενδυνάμωσης δεξιοτήτων

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ανάπτυξη των δεξιοτήτων των νέων, τόσο των επαγγελματικών όσο και των προσωπικών, προτείνεται η δημιουργία εβδομαδιαίων βιωματικών εργαστηρίων. Αυτά τα εργαστήρια θα παρέχονται δωρεάν προς τους νέους και σκοπό θα έχουν να αναπτύξουν σημαντικές δεξιότητες όπως η επικοινωνία, η ομαδικότητα, η συνεργασία, οι οργανωτικές δεξιότητες και η διαχείριση διαπροσωπικών σχέσεων.

iv. Ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω εμπλοκής σε εξωσχολικά προγράμματα

Στην παρούσα φάση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων δεν αποτελεί προτεραιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτή η ανάγκη για καλλιέργεια δεξιοτήτων μπορεί να ικανοποιηθεί μέσω της συμμετοχής των μαθητών σε διάφορα εξωσχολικά προγράμματα. Προτείνεται λοιπόν όπως δίνονται κίνητρα στους μαθητές για να συμμετέχουν σε διάφορα εξωσχολικά προγράμματα και σε διαγωνισμούς που αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους. Κίνητρα επίσης πρέπει να δίνονται και σε εταιρείες οι οποίες θα αναπτύσσουν δράσεις με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη δεξιοτήτων από τους νέους. Σε αυτό το πλαίσιο, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει επίσης την ευθύνη να διαδίδει και να ενημερώνει τους νέους για τέτοιες ευκαιρίες.

v. Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω ενός ποιοτικού συστήματος μαθητείας (apprenticeship)

Προτείνεται όπως υιοθετηθεί το σύστημα μαθητείας (apprenticeship) έτσι όπως υπάρχει και λειτουργεί σε άλλες χώρες. Το σύστημα προνοεί την ταυτόχρονη μάθηση και εξάσκηση μέσω εμπλοκής εταιρειών και άλλων φορέων. Ως εκ τούτου, οι μαθητές καλλιεργούν σημαντικές επαγγελματικές δεξιότητες, αποκτούν πείρα στον τομέα των σπουδών τους, μαθαίνουν πώς να εφαρμόζουν τη θεωρία σε πράξη, αναπτύσσουν κριτική σκέψη, δημιουργικότητα και ομαδικότητα. Το σύστημα μαθητείας θα μπορούσε να ενταχθεί στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αλλά και σε προαιρετικά καλοκαιρινά σχολεία.

vi. Καλλιέργεια της δεξιότητας της συμμετοχής

Μέσω της συμμετοχής στην δημοκρατική και κοινωνική ζωή, οι νέοι αναπτύσσουν σπουδαίες δεξιότητες που δεν θα μπορούσαν να αναπτύξουν σε άλλα συγκείμενα. Δεδομένου ότι ο θεσμός αυτός υστερεί αρκετά στην Κύπρο, προτείνεται η προώθηση της συμμετοχής των νέων, έτσι ώστε να τους επιτρέπει να εμπλακούν σε ομάδες από νεαρή ηλικία και να καλλιεργήσουν τη δεξιότητα της συμμετοχής. Η προώθηση της συμμετοχής των νέων θα μπορεί να εφαρμοστεί αρχικά στο σχολείο, με τη δημιουργία περισσότερων ομίλων αλλά και με την ενθάρρυνση των νέων να συμμετέχουν σε μη-κυβερνητικούς οργανισμούς. Επιπλέον, θα μπορούσε πιλοτικά να θεσμοθετηθεί η συμμετοχή των νέων σε κάποιους δήμους και στην συνέχεια να επεκταθεί σε όλη τη χώρα. Παράλληλα, θα μπορούσε να γίνει μια συνεργασία Υπουργείου Παιδείας και Κέντρων Νεότητας με στόχο την ανάπτυξη προγραμμάτων και δραστηριοτήτων για την ενεργότερη συμμετοχή των μαθητών στα Κέντρα Νεότητας της περιοχής τους.

vii. Ένταξη της τεχνολογίας στα σχολεία και καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφορικής (IT skills)

Διανύουμε περίοδο ακόμα μιας τεχνολογικής επανάστασης κατά την οποία η τεχνολογία αναπτύσσεται ραγδαία σε όλους τους τομείς της ζωής. Ωστόσο, η εκπαίδευση παραμένει στάσιμη τα τελευταία 30 χρόνια και το εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται σε μεθόδους, ύλη, εξοπλισμό που θεωρούνται απαρχαιωμένα. Σε αυτό το πλαίσιο, προκύπτει η ανάγκη για ένταξη της τεχνολογίας στα σχολεία. Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας θα κάνει το μάθημα πολύ πιο ενδιαφέρον για τους μαθητές. Οι μαθητές, έχοντας διαφορετικούς τρόπους για να αφομοιώσουν τη μάθηση (κάποιοι

είναι ακουστικοί, οπτικοί, κοινωνικοί, εσωστρεφείς τύποι) θα βοηθηθούν πολύ με μια τέτοια αλλαγή. Με βάση αυτά, προτείνονται τα εξής:

- Να χρησιμοποιείται η τεχνολογία ως μέσο διδασκαλίας στα σχολεία
- Να χρησιμοποιούνται laptops από τους μαθητές εν ώρα μαθήματος.
- Να γίνεται ευρεία χρήση των διαδραστικών πινάκων από τους εκπαιδευτικούς καθώς και ψηφιακών εργαλείων όπως τα διαδραστικά σχολικά βιβλία και τα διαδραστικά ηλεκτρονικά παιχνίδια.
- Να γίνει εισαγωγή ειδικού μαθήματος για τη χρήση του διαδικτύου και ειδικά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- Να γίνει η απαραίτητη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ούτως ώστε να μπορούν να την αξιοποιούν
- Να εφαρμόζονται προγράμματα τα οποία βελτιώνουν τις δεξιότητες σε θέματα τεχνολογίας.
- Να διοργανώνονται σεμινάρια και εκπαιδεύσεις στα οποία θα μπορούν να συμμετέχουν οι νέοι και να ενημερώνονται/επιμορφώνονται για τις εξελίξεις σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας σε διάφορους τομείς.

viii. **Συνέργειες με άλλους φορείς που συνδράμουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων**

Οι φορείς που ασχολούνται με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των νέων είναι λίγοι και συχνά λειτουργούν ανεξάρτητα μεταξύ τους. Η αλλαγή ωστόσο, θα προέλθει μόνο με τη συνεργασία των αυτών των φορέων και με την εμπλοκή των νέων σε σχετικές αποφάσεις. Προς αυτό το σκοπό, προτείνονται τα πιο κάτω:

- Θεσμοθέτηση πολιτικών που να προάγουν τις δεξιότητες (soft skills) που θα απαιτούνται στο μέλλον (πχ επικοινωνία, κριτική σκέψη, συνεργασία, κτλ).
- Παρακολούθηση πρακτικών που εφαρμόζουν άλλες χώρες με σκοπό την εφαρμογή τους στα δεδομένα της Κύπρου.
- Βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των σχετικών φορέων και υπευθύνων χάραξης πολιτικής στο πεδίο ανάπτυξης των δεξιοτήτων των νέων, με κοινό μέλημα την πρόοδο των νέων.
- Πραγματοποίηση διαβουλεύσεων με τους νέους και τους φορείς χάραξης πολιτικής στον τομέα αυτό με σκοπό την δημιουργία δράσεων/προγραμμάτων

που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του μέλλοντος αλλά και των ιδίων των νέων

- Εκπόνηση ερευνών σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και αναπροσαρμογές στο εκπαιδευτικό σύστημα.

ix. Ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω Ευρωπαϊκών προγραμμάτων

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων από τους νέους. Υπάρχει ανάγκη προώθησης και ενίσχυσης της συμμετοχής των νέων σε αυτά τα προγράμματα καθώς και της έγκυρης και έγκαιρης ενημέρωσής τους γι' αυτά. Σε αυτό το πλαίσιο προτείνονται τα πιο κάτω:

- Δημιουργία Youth Spaces για ανταλλαγές νέων στην Κύπρο (στα πρότυπα των Makerspace).
- Βελτίωση ενημέρωσης σχετικά με τη διαθεσιμότητα προγραμμάτων.
- Δημιουργία κοινού ιστότοπου σχολείων (πλατφόρμα) που θα επιτρέπει τους νέους να έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες για Ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Δημιουργία forum κοινοποίησης και ανταλλαγής εμπειριών από τη συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Σύνδεση σχολείων της Κύπρου με σχολεία στο εξωτερικό.
- Επιμόρφωση και ενημέρωση εκπαιδευτικών ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης όσον αφορά τα προγράμματα.
- Επισκέψεις των youth workers στα σχολεία με σκοπό την ενημέρωση για Ευρωπαϊκά προγράμματα.

x. Αναγνώριση των ταλέντων και των μοναδικών δεξιοτήτων

Η ανάγκη για αναγνώριση των ταλέντων και των μοναδικών δεξιοτήτων του κάθε ατόμου είναι απαραίτητη για την ενδυνάμωση των ατόμων να αξιοποιήσουν τα χαρίσματά τους. Δεδομένου ότι στο παρόν στάδιο μια τέτοια αναγνώριση απουσιάζει από το εκπαιδευτικό σύστημα, προτείνεται η ένταξη νέων προγραμμάτων στα σχολεία τα οποία θα προωθούν την αναγνώριση των ταλέντων και των δεξιοτήτων των νέων. Επιπρόσθετα, προτείνεται η πραγματοποίηση ομάδων εργασίας βάσει ταλέντων (π.χ. Junior Achievement), με σκοπό μεταξύ άλλων, την κοινωνικοποίηση και περαιτέρω εξέλιξη των νέων.

xi. Ανοιχτά σχολεία για καλλιέργεια δεξιοτήτων

Δεδομένης της ανάγκης για ανανέωση των εκπαιδευτικών προσεγγίσεων, προτείνεται η δημιουργία ανοικτών σχολείων για καλλιέργεια των δεξιοτήτων των νέων. Μέσω των ανοικτών σχολείων θα προωθείται η ελευθερία έκφρασης και ενεργός ακοή. Τα ανοιχτά σχολεία θα λειτουργούν με βάση την ανθρωπιστική εκπαίδευση, τη μη τυπική μάθηση και την εμπειρική γνώση. Οι εκπαιδευτές στα ανοιχτά σχολεία θα πρέπει να διευκολύνουν την πορεία μάθησης και επικεντρώνονται στο κάθε άτομο. Αξιοποιώντας τη διαθεματική προσέγγιση στα μαθήματα διδασκαλίας, θα μπορούν να συνδυαστούν άριστα με θέματα από την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την παγκόσμια εκπαίδευση.

3. Χαρακτήρας

i. Κατάρτιση εκπαιδευτικών σε θέματα που αφορούν την ψυχο-κοινωνική ανάπτυξη του χαρακτήρα των παιδιών

Οι εκπαιδευτικοί, και ιδιαίτερα οι εκπαιδευτικοί της μέσης εκπαίδευσης υστερούν σε γνώσεις που να άπτονται της ψυχο-κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι τα παιδικά και εφηβικά χρόνια ενός ατόμου παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του ατόμου, προκύπτει η ανάγκη για σχετική κατάρτιση των εκπαιδευτικών στο θέμα αυτό. Προτείνεται όπως όλοι οι εκπαιδευτικοί είναι κατάλληλα καταρτισμένοι στα στάδια ανάπτυξης του χαρακτήρα των παιδιών και σε θέματα αλληλεπίδρασης με τους μαθητές μέσω υποχρεωτικής παρακολούθησης ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων. Με αυτό τον τρόπο, κατά τη διδασκαλία ενός μαθήματος οι εκπαιδευτικοί θα είναι ικανοί να κατανοήσουν και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μαθητών τους, να δώσουν χώρο και χρόνο για την ανάπτυξη εμπιστοσύνης και ενός εύφορου εδάφους για εποικοδομητική συζήτηση.

ii. Καλλιέργεια των ιδιοτήτων ενός ολοκληρωμένου χαρακτήρα των νέων

Το παρόν εκπαιδευτικό σύστημα φαίνεται να δίνει έμφαση στις πιο κάτω ιδιότητες του χαρακτήρα:

- Προ-δημοτική: δημιουργικότητα, κοινωνικοποίηση και περιέργεια

- Δημοτική: κατανόηση και περιβαλλοντική συνείδηση
- Μέση: άγχος, αγωνία, μιμητισμός
- Τριτοβάθμια: ομαδικότητα, άγχος, κριτική σκέψη και ευσυνειδησία
- Στρατός: πειθαρχία, υπακοή, θάρρος, τάξη

Από αυτό κρίνεται πως χρειάζεται να αφαιρεθούν οι ιδιότητες που δεν είναι υγιείς για τους ανθρώπους όπως το υπερβολικό άγχος, ο μιμητισμός και η υπερβολική υπακοή που οδηγεί σε μη βούληση. Επίσης, θα πρέπει να προστεθούν επιπλέον ιδιότητες του χαρακτήρα που είναι πολύ σημαντικές όπως η ανάδειξη της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης, του σεβασμού, της αφοσίωσης, της κοινωνικότητας, της υπευθυνότητας, της συνεργασίας, της συμμετοχής στα κοινά, της ευαισθητοποίησης για τα κοινωνικά προβλήματα, η χρήση της ανατροφοδότησης και η ανάληψη ευθύνης.

iii. Δίνοντας στους νέους ένα χαρακτήρα γεμάτο με εφόδια για ζωή

Το παρόν εκπαιδευτικό σύστημα αφιερώνεται εξολοκλήρου σχεδόν σε γνώσεις, παρακάμπτοντας απλά αλλά άκρως σημαντικά εφόδια για ζωή. Προτείνεται λοιπόν όπως εμπλουτιστεί το εκπαιδευτικό σύστημα με εμπειρικά εργαστήρια μέσω των οποίων τα άτομα να καλλιεργούν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και χαρακτήρα που θα τους βοηθήσουν στην πορεία της ζωής τους. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι η αγάπη, η κατανόηση, η αναγνώριση ευκαιριών, η παρότρυνση - επιβράβευση, η υιοθέτηση θετικών προτύπων και η αναγνώριση αναγκών.

iv. Ανάπτυξη κέντρων για νέους (youth centers) που να προάγουν τον χαρακτήρα

Παρόλο που λειτουργούν τα STEAMers από τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου, κρίνεται πως υπάρχει η ανάγκη για ενημέρωση του κοινού γι' αυτά και η ανάπτυξη επιπλέον κέντρων για νέους που θα λειτουργούν στα πρότυπα των youth centers του εξωτερικού. Πρόκειται για κέντρα όπου οι νέοι θα μπορούν να ασχολούνται με δημιουργικές δραστηριότητες, χόμπι, αθλήματα και τεχνολογία τα οποία να προάγουν τον χαρακτήρα των νέων. Ταυτόχρονα, γίνεται ψυχοεκπαίδευση σε ειδικά θέματα (πχ. ναρκωτικά, βία, ανθρωπινά δικαιώματα, κλπ), μέσω βιωματικών εργαστηρίων, προγραμμάτων κατάρτισης και εκδηλώσεων.

v. Καλλιέργεια χαρακτήρα που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτού του αιώνα μέσω μη τυπικής μάθησης

Μετά την τεχνολογική επανάσταση, υπάρχουν αυξημένοι κίνδυνοι ηθικής διαστρέβλωσης. Επομένως, η παιδεία πρέπει να προάγει και να παράγει πρώτα ανθρώπους και μετά εργαζομένους. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της προώθησης της ευρυμάθειας, έναντι της πολυμάθειας, πρώτον για να παραχθεί μια σφαιρική αντίληψη του κόσμου και της επικαιρότητας και δεύτερον για να διασφαλιστεί η προσαρμοστικότητα στην αλλαγή. Η παραγωγή ηθικής συντείνει επίσης στη λογική χρήση και κατανόηση της τεχνολογίας ώστε να μην γίνεται ο άνθρωπος έρμαιο στα χέρια της.

Υπάρχει λοιπόν η ανάγκη για εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος που να οδηγεί στην καλλιέργεια ενός χαρακτήρα που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτού του αιώνα. Το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται να εκπαιδεύσει ανθρώπους που θα σκέφτονται εκτός του κουτιού και να είναι ενεργοί πολίτες. Σκοπός είναι να μεταδώσει βασικές κοινωνικές γνώσεις και ηθικές αξίες με βάση την εφαρμογή της μεθοδολογίας της μη τυπικής μάθησης ώστε να προωθείται η κριτική σκέψη και οι δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης.

Γι' αυτόν τον λόγο, μέχρι το τέλος της επόμενης τετραετίας (2022) προτείνεται η ενσωμάτωση μη τυπικών μεθόδων μάθησης (MTM) στα σχολεία. Οι μέθοδοι μη τυπικής μάθησης θα αποτελούν ένα συμπληρωματικό τρόπο μάθησης που θα ενισχύει τους νέους σε προσωπικό επίπεδο δίνοντας βαρύτητα στην καλλιέργεια ιδιοτήτων του χαρακτήρα όπως η αυτοπεποίθηση, η αυτογνωσία, η ομαδικότητα, η ανάληψη πρωτοβουλιών και η κοινωνικοποίηση. Οι μέθοδοι μη τυπικής μάθησης μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στη δημιουργία του χαρακτήρα που είναι απαραίτητος για ένα χρήσιμο και ενεργό πολίτη.

Η εισαγωγή των μεθόδων μη τυπικής μάθησης, θα πρέπει να συνοδεύεται με μια κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο των υφιστάμενων εκπαιδευτικών συνεδρίων κάθε τετράμηνο, προτείνεται όπως οι εκπαιδευτικοί εκπαιδεύονται στα δικά τους γνωστικά αντικείμενα με βάση την μεθοδολογία της μη τυπικής μάθησης. Αυτό θα πρέπει να γίνεται σε υποχρεωτική βάση και να υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης.

vi. Καλλιέργεια συναισθηματικής νοημοσύνης

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης του χαρακτήρα των νέων, η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελεί μια απαραίτητη ικανότητα των ατόμων να αναγνωρίζουν τα δικά τους, καθώς και τα συναισθήματα των άλλων. Δεδομένου ότι υστερεί η ανάπτυξη της στο εκπαιδευτικό συγκείμενο, προτείνεται η καλλιέργεια αυτής, με τη χρήση μεθόδων μη τυπικής μάθησης (όπως βιωματικά εργαστήρια) που θα πραγματοποιούνται από ειδικούς στο θέμα (π.χ. ψυχολόγους).

vii. Καλλιέργεια ενός χαρακτήρα σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας

Ζούμε πλέον σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον και η ανάγκη για καλλιέργεια ενός χαρακτήρα σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας δεν ικανοποιείται πλήρως στο εκπαιδευτικό σύστημα. Προτείνεται λοιπόν η ένταξη προγραμμάτων με διαδραστικές δραστηριότητες στα σχολεία που να ενθαρρύνουν τους νέους να καταρρίψουν τα στερεότυπά τους και να αναπτύξουν υγιείς κοινωνικές σχέσεις με άλλα άτομα από διαφορετικά πολιτιστικά υπόβαθρα. Τα προγράμματα αυτά θα στοχεύουν επίσης στην ενίσχυση του διαθρησκευτικού διαλόγου και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

viii. Ολιστική Εκπαίδευση ως μέσο καλλιέργειας του χαρακτήρα

Δεδομένου ότι σκοπός του εκπαιδευτικού συστήματος είναι και η εκπαίδευση του χαρακτήρα, ώστε ο νέος πολίτης να μπορεί να ανταποκριθεί στις εναλλασσόμενες ανάγκες της σύγχρονης εποχής, θα πρέπει να δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στους πιο κάτω στόχους:

- i. Ενίσχυση μαθημάτων Μουσικής, Τεχνών, Θεάτρου, Σεξουαλικής Αγωγής, Πολιτικής Αγωγής, Φιλοσοφίας, Κοινωνιολογίας με σκοπό την πολύπλευρη μόρφωση και ανάπτυξη της προσωπικότητας, του χαρακτήρα και της ευφυΐας των νέων,
- ii. Ηθικο-πνευματική ανάπτυξη και ανάπτυξη προσωπικών αξιών,
- iii. Μείωση ύλης ούτως ώστε να υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος για καλλιέργεια χαρακτήρα.

4. Μάθηση

iv. Ο βιωματικός τρόπος μάθησης

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δημιουργούν ένα δραστήριο, δια-δραστικό μάθημα, πιο ενδιαφέρον για τους μαθητές που θα τους παρέχει τα κίνητρα για να αναπτύξουν κριτική σκέψη. Ο βιωματικός τρόπος μάθησης είναι αποδεδειγμένα πιο αποτελεσματικός από το υφιστάμενο παραδοσιακό σύστημα διδασκαλίας που χρησιμοποιείται κατά κόρον στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Μέσω της βιωματικής μάθησης, οι μαθητές βιώνουν την ίδια τη μάθηση, αποκτούν δεξιότητες και καλλιεργούν χαρακτήρα ούτως ώστε να γίνουν πιο ενεργά και ανεξάρτητα άτομα και κυρίως με κριτική σκέψη. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνεται όπως οι μαθητές να έχουν την δυνατότητα να παράξουν τα δικά τους έργα (projects) με βάση τα δικά τους ενδιαφέροντα και κλίσεις. Με αυτή την μέθοδο θα έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν πραγματικά στην πράξη τις γνώσεις που απέκτησαν μέσω των μαθημάτων.

v. Ο αναστοχασμός ως τρόπος μάθησης

Ο αναστοχασμός είναι ένα στοιχείο το οποίο απουσιάζει από την υφιστάμενη εκπαίδευση. Μέσω του αναστοχασμού ωστόσο, οι μαθητές μπορούν να επεξεργαστούν τις εμπειρίες που είχαν και να ανακαλύψουν αυτά που αποκόμισαν και με ποιο τρόπο μαθαίνουν καλύτερα. Προτείνεται λοιπόν, όπως οι εκπαιδευτικοί, από τις τάξεις ακόμη του δημοτικού, ζητούν από τους μαθητές να ανακαλέσουν τις σημαντικότερες πληροφορίες της ημέρας. (Πώς ένιωσαν; Ποιες γνώσεις/δεξιότητες/αξίες κέρδισαν; Πόσο δημιουργικά πέρασαν τη μέρα τους; Τι αναμένουν από την επόμενη μέρα; Τι θα ήθελαν να αλλάξει και τι να επαναληφθεί στο μέλλον;) Με τον τρόπο αυτό ο κάθε μαθητής θα μάθει τη σημαντικότητα του αναστοχασμού (reflect) το οποίο είναι το βασικό μέσο αναφοράς / ανάκλησης της μνήμης και επομένως της μετα-μάθησης.

vi. Η ανάθεση ευθυνών στους μαθητές ως τρόπος μάθησης

Η ανάληψη ευθυνών και πρωτοβουλιών από νωρίς, είναι ένας μοναδικός τρόπος μάθησης. Η ανάληψη πρωτοβουλιών προετοιμάζει ουσιαστικά τους μετέπειτα ενεργούς και υπεύθυνους πολίτες. Σήμερα, διαπιστώνεται ότι δεν ανατίθενται στους μαθητές αρκετές ευθύνες και ρόλοι λήψης αποφάσεων στο εκάστοτε σχολικό πλαίσιο. Θα πρέπει λοιπόν να ανατεθούν περισσότερες αρμοδιότητες και να αναγνωριστούν

περισσότερα δικαιώματα στους μαθητές όσον αφορά τα διοικητικά και οργανωτικά του σχολείου. Τα σχολεία θα πρέπει να γίνουν πιο μαθητο-κεντρικά αφήνοντας στους μαθητές περισσότερο περιθώριο ανάληψης πρωτοβουλιών, οι οποίες συνεπάγονται ευθύνες και καθήκοντα.

vii. Μόνιμη παροχή στήριξης ατόμων με αναπηρίες και μαθησιακές δυσκολίες
Είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές και το εκπαιδευτικό περιβάλλον μέσα από το οποίο τα άτομα με αναπηρίες ή μαθησιακές δυσκολίες έχουν τη στήριξη για μάθηση.

viii. Αξιολόγηση εκπαιδευτικών
Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αξιολογούνται συνεχώς, ούτως ώστε να βεβαιώνεται το Υπουργείο Παιδείας πως είναι αποτελεσματικοί στο έργο τους. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ως έχει τώρα, είναι προβληματική. Χρειάζεται να αναβαθμιστεί ούτως ώστε άτομα τα οποία δεν είναι κατάλληλα να βγαίνουν από το σύστημα και να αντικαθιστούνται με άλλα άτομα πιο αποτελεσματικά. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών θα πρέπει να γίνεται από τους μαθητές αλλά και από τους βοηθούς διευθυντές/διευθύντριες. Αυτό θα βοηθήσει στο να υπάρχει μια πιο σφαιρική και αντικειμενική εικόνα για την απόδοση του εκπαιδευτικού και των μεθόδων του ή και για το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα.

ix. Εξατομικευμένη μάθηση

Η εξατομικευμένη μάθηση αποτελεί μια εκπαιδευτική προσέγγιση που αποσκοπεί στην αντιμετώπιση διαφορετικών μαθησιακών αναγκών, στη συμπερίληψη προσωπικών ενδιαφερόντων και στην κατανόηση του υποβάθρου του κάθε μαθητή. Δεδομένου ότι στο παρόν στάδιο δεν γίνεται εξατομικευμένη μάθηση, προτείνεται η δημιουργία και εισαγωγή στο εκπαιδευτικό σύστημα μιας μεθόδου/τεχνικής, σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευτικοί θα λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε χαρακτήρα. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευτικοί θα καθιστούνται ικανοί να καθοδηγήσουν τους μαθητές να αναδείξουν τον καλύτερο τους εαυτό.

κ. Ένταξη εναλλακτικών τρόπων μάθησης στο εκπαιδευτικό σύστημα

Τα σχολεία μας σήμερα εξακολουθούν να ακολουθούν παραδοσιακές μεθόδους μάθησης οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των νέων μας σήμερα, καθώς και στις τεχνολογικές εξελίξεις. Βάσει αυτού, προτείνονται τα εξής:

- Να αξιοποιείται το e-learning
- Να εφαρμόζονται διαδραστικοί τρόποι μάθησης.
- Να γίνει μαθητο-κεντρική η διδασκαλία
- Να πραγματοποιούνται στοχευμένες εκπαιδευτικές εκδρομές.
- Να εφαρμοστεί και σε άλλα πεδία μάθησης η υφιστάμενη εβδομάδα εργασίας.
- Να υιοθετηθεί το mentoring στο σχολείο
- Να προωθηθούν οι επιστημονικοί μέθοδοι εξερεύνησης

κί. Εκσυγχρονισμός της αξιολόγησης των μαθητών

Δεδομένου ότι ιδανικά το σχολείο θα πρέπει να καλλιεργεί ισότιμα τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τον χαρακτήρα, προκύπτει η ανάγκη για εκσυγχρονισμό των μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών. Τώρα, οι μαθητές εξετάζονται αποκλειστικά στο πεδίο των γνώσεων (και μάλιστα των στείρων γνώσεων). Το περιβάλλον είναι κατεξοχήν βαθμοθηρικό και με επίκεντρο τις εξετάσεις. Το σύστημα αξιολόγησης των μαθητών θα πρέπει λοιπόν να αλλάξει ούτως ώστε να είναι πιο φιλικό προς τους νέους, να βοηθά τους νέους να αυτό-αξιολογούνται και να αντιμετωπίζει ισότιμα τις γνώσεις, τις δεξιότητες και το χαρακτήρα.

Συμπεράσματα / Συστάσεις

Όπως διαφαίνεται μέσα από τον διάλογο που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Συνόδου με τους νέους, είναι γενικά παραδεκτό ότι οι εξελίξεις που συντελούνται σε παγκόσμιο επίπεδο με τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και της επιστήμης, εύλογα δημιουργούν σοβαρές ανησυχίες στους νέους για τις προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν στο άμεσο μέλλον. Οι νέοι, αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις αυτές, που θα επηρεάσουν τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε χώρας, αλλά και τις ευκαιρίες που δημιουργούνται παράλληλα, εντοπίζουν την κύρια καινοτόμα αλλαγή που πρέπει να επέλθει, που δεν είναι άλλη από τη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι, το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί

αναμφισβήτητα τον κύριο θεσμό που συμβάλλει στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων και συνακόλουθα στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία ως ενεργοί πολίτες. Η προσαρμογή στις ανάγκες του 21ου αιώνα σημαίνει την επανεξέταση και αλληλεπίδραση μεταξύ όλων των διαστάσεων που πρέπει να περιλαμβάνει η εκπαίδευση: τη Γνώση, τις Δεξιότητες, τον Χαρακτήρα και τη (Μετα)Μάθηση.

Στον τομέα επομένως των **γνώσεων** οι νέοι εισηγούνται κυρίως την επανεξέταση της σημαντικότητας και σχετικότητας του τι διδάσκεται σήμερα στα σχολεία και την εισαγωγή νέων σύγχρονων μαθημάτων, με στόχο να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία μεταξύ της θεωρίας και της πράξης. Προτείνεται λοιπόν ο επαναπροσδιορισμός της διδακτέας ύλης (τόσο των γνωστικών αντικειμένων όσο και των διδακτικών περιόδων) σύμφωνα με τις ανάγκες του μέλλοντος. Κατ' επέκταση, οι νέοι ζητούν την πιο άμεση επαφή και κατανόηση της διδακτικής ύλης μέσω έξυπνων εφαρμογών που είναι πιο φιλικές προς αυτούς. Θεωρούν επίσης απαραίτητη τη βελτίωση των υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο σχολείο, ούτως ώστε να δίνεται καθοδήγηση που να ενθαρρύνει τους νέους να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους και τις γνώσεις τους γύρω από τα επαγγέλματα του μέλλοντος.

Όσον αφορά στις **δεξιότητες**, προτείνεται ο εμπλουτισμός του σχολικού προγράμματος με επιπλέον στοιχεία που στοχεύουν στην προσωπική ανάπτυξη των μαθητών και την ανάπτυξη εγκάρσιων δεξιοτήτων (όπως η δημιουργικότητα, κριτική σκέψη, συνεργασία και επικοινωνία), κυρίως μέσω της μη τυπικής μάθησης και συνεργειών με άλλους φορείς που συνδράμουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων. Προτείνεται επίσης όπως, δίνονται κίνητρα στους μαθητές για να συμμετέχουν σε μια γκάμα από εξωσχολικές δραστηριότητες και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Μέσα από τα όσα συζητήθηκαν, αναδεικνύεται πως η καλλιέργεια της δεξιότητας της συμμετοχής χρειάζεται να προωθηθεί με καινοτόμους τρόπους τόσο εντός όσο και εκτός της σχολικής μονάδας και πως η ένταξη της τεχνολογίας στα σχολεία και η καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων αποτελούν επιτακτικές ανάγκες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος.

Στον τομέα του **χαρακτήρα**, προτείνεται μια σειρά από μέτρα που προάγουν την καλλιέργεια ενός ολοκληρωμένου χαρακτήρα μέσα από το σχολείο, δίνοντας έμφαση και στην ανάλογη κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ξεπροβάλλουν έντονα η ανάγκη για καλλιέργεια συναισθηματικής νοημοσύνης και ενός χαρακτήρα σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας. Προτείνεται όπως η καλλιέργεια του χαρακτήρα που ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτού του αιώνα γίνεται

μέσω μη τυπικής μάθησης και μέσω της ολιστικής εκπαίδευσης. Προτείνεται επίσης η ανάπτυξη κέντρων για νέους (youth centers) που να προάγουν τον χαρακτήρα των νέων μέσω εξωσχολικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, όσον αφορά στη **μάθηση**, οι νέοι ζητούν την υιοθέτηση του βιωματικού τρόπου μάθησης, μιας προσέγγισης που δημιουργεί ένα δραστήριο, δια-δραστικό και ενδιαφέρον μάθημα για τους μαθητές. Οι νέοι υποστηρίζουν πως μέσω της ανάληψης ευθυνών και πρωτοβουλιών από νωρίς, μπορούν να πάρουν μαθήματα ζωής καθώς προετοιμάζονται ουσιαστικά για το μέλλον. Επιπλέον, η ένταξη εναλλακτικών τρόπων μάθησης στο εκπαιδευτικό σύστημα, είναι εκ των ων ουκ άνευ, προσφέροντας μια γκάμα από μαθησιακές μεθόδους που διευρύνουν τις ικανότητες των νέων. Οι εναλλακτικοί τρόποι μάθησης, σε συνδυασμό με την εξατομικευμένη μάθηση και την μόνιμη παροχή στήριξης σε άτομα με αναπηρίες και μαθησιακές δυσκολίες, αποτελούν καινοτόμες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που προάγουν τα ταλέντα του κάθε νέου. Παράλληλα, οι νέοι δίνουν βαρύτητα στον εκσυγχρονισμό της αξιολόγησης των μαθητών και στην εισαγωγή του αναστοχασμού στο σχολικό πλαίσιο, μέσω του οποίου μπορούν να επεξεργαστούν τις εμπειρίες που είχαν και να ανακαλύψουν αυτά που αποκόμισαν και με ποιο τρόπο μαθαίνουν καλύτερα. Τέλος, από το πεδίο της μάθησης, δε θα μπορούσε να λείπει η αναβάθμιση του τρόπου αξιολόγησης των εκπαιδευτικών με σκοπό τη συνολική βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Όλες οι πιο πάνω εισηγήσεις αναγνωρίζουν τις δυστοκίες του παρόντος εκπαιδευτικού συστήματος και λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των νέων του παρόντος και του μέλλοντος. Αξιοποιώντας τις για τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και τη δημιουργία πολιτικών, είναι εφικτή η δημιουργία ενός συνόλου νέων που είναι ικανοί και έχουν όλα τα εφόδια για προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη σε ένα ραγδαίως μεταβαλλόμενο κόσμο.